ADMINISTRATĪVĀ APGABALTIESA

Lieta Nr.A420264319
Lietas arhīva Nr. AA43-0955-20/18
ECLI:LV:ADAT:2020:1203.A420264319.10.S

SPRIEDUMS
L a t v i j a s t a u t a s v ā r d ā

Rīgā 2020.gada 3.decembrī

Administratīvā apgabaltiesa šādā sastāvā:
tiesnese referente Anita Šteinberga,
tiesneši Māris Birzgalis un Margarita Osmane

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz /pers. C/ pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, ar kuru pieteicējam tiktu piešķirts dzīvokļa pabalsts un pabalsts veselības aprūpei no 2019.gada 1.jūnija līdz 2019.gada 31.augustam, sakarā ar /pers. C/ apelācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2020.gada 20.marta spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Pieteicējs 2019.gada 11.jūnijā vērsās Rīgas Sociālajā dienestā ar iesniegumu, kurā lūdza izvērtēt pieteicēja ienākumus, materiālo stāvokli un piešķirt attiecīgu statusu. Vienlaikus pieteicējs lūdza piešķirt pabalstu veselības aprūpei (apmaksāt valsts kompensējamo medikamentu iegādes izdevumus). Savukārt 2019.gada 27.jūnijā pieteicējs vērsās ar iesniegumu, kurā lūdza veikt dzīvokļa pabalsta aprēķinu.

[2] Ar Rīgas Sociālā dienesta 2019.gada 17.jūnija lēmumu Nr.RSDZ-19-18035-lsi pieteicējam piešķirts trūcīgas personas statuss par laika periodu no 2019.gada 1.jūnija līdz 31.augustam, savukārt ar Rīgas Sociālā dienesta 2019.gada 1.jūlija lēmumu Nr.RSD-19-7193-lsi (turpmāk – sākotnējais lēmums) pieteicējam atteikts piešķirt pabalstu veselības aprūpei (kompensējamo medikamentu apmaksai) un atteikts piešķirt dzīvokļa pabalstu.

Izskatot pieteicēja apstrīdēšanas iesniegumu, ar Rīgas domes Labklājības departamenta (turpmāk – departaments) 2019.gada 30.augusta lēmumu Nr.DL-19-249-ap (turpmāk – pārsūdzētais lēmums) sākotnējais lēmums atstāts negrozīts.

Pārsūdzētajā lēmumā norādīts, ka Rīgas Sociālā dienesta identificēto problēmu – algota darba trūkums un nepietiekamie ienākumi pamatvajadzību nodrošināšanai – pieteicējs atsakās risināt ilgāku laiku, turklāt vienošanos par līdzdarbību pieteicējs paraksta formāli, lai saņemtu sev vēlamo labumu.

Tikai pildot līdzdarbības pienākumus, persona var saņemt sociālās palīdzības pabalstu. Minētais izriet no Rīgas domes 2013.gada 15.janvāra saistošo noteikumu Nr.202 „Par ģimenes vai atsevišķi dzīvojošas personas atzīšanu par trūcīgu vai maznodrošinātu un sociālajiem pabalstiem Rīgas pilsētas pašvaldībā" (turpmāk – saistošie noteikumi Nr.202) 25.5.apakšpunkta, kā arī Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma 7.panta.

Pieteicējs, atsakoties pildīt vienošanās noteikto, ignorē sociālās palīdzības saņēmējam ar normatīvajiem aktiem un Rīgas Sociālā dienesta pamatoto lēmumu uzliktos līdzdarbības pienākumus aktīvi līdzdarboties un iesaistīties esošās situācijas uzlabošanā.

[3] Nepiekrītot pārsūdzētajam lēmumam, pieteicējs vērsās ar pieteikumu tiesā, lūdzot tiesai pārskatīt dzīvokļa pabalsta un pabalsta veselības aprūpei atteikumu.

[4] Departaments rakstveida paskaidrojumos un papildu paskaidrojumos pieteikumu neatzīst, atsaucoties uz pārsūdzētajā lēmumā minētajiem argumentiem. Papildus norāda turpmāk minēto.

[4.1] Personas, kura ir nonākusi situācijā, kad tai ir nepieciešama sociālā palīdzība, pienākums ir aktīvi līdzdarboties un iesaistīties esošās situācijas uzlabošanā. Sociālās palīdzības mērķis ir ne tikai tieša materiāla vai personiska palīdzības saņemšana no valsts un pašvaldības, bet arī iespējas radīšana un veicināšana, personai līdzdarbojoties atgriezties tādā

sociālā līmenī, kas dod iespēju atjaunot normālu sociālo funkcionēšanu, atsakoties no valsts un pašvaldības sniegtās palīdzības. Rīgas pilsētas pašvaldība saistošajos noteikumos ir noteikusi līdzdarbības pienākumus, kas ir sagaidāmi no personas, kura prasa sociālo palīdzību.

[4.2] Neskatoties uz to, ka pieteicējam ir zemi ienākumi un ka viņš necentās tos papildināt, pieteicējs turpina īrēt dzīvokli (no savas māsas dēla), par kuru pieprasa no Rīgas Sociālā dienesta dzīvokļa pabalstu, tajā skaitā īres maksas samaksu. Ja pieteicējs būtu palielinājis darba slodzi un nopelnītu vismaz minimālo algu, tad viņš pats varētu samaksāt izdevumus par dzīvokli.

[4.3] Nav saprotams, kāpēc pieteicējs atsakās sniegt asistenta pakalpojumu savai māsai, kurai ir piešķirts asistenta pakalpojums un kura saskaņā ar SOPA datiem ir deklarēta vienā adresē ar pieteicēja māti. Ir iespējami arī citi pieteicēja problēmas risinājumi, piemēram, pieteicējs varētu dzīvot kopā ar māti, kurai sniedz asistenta pakalpojumus, īpaši ņemot vērā pieteicēja apgalvojumu, ka mātei ir nepieciešama aprūpe 24 stundas dienā un ka tikai viņš pats var rūpēties par māti.

[4.4] Pieteicēja lietas faktiskie apstākļi, tiešie un netiešie pierādījumi rada pamatotas šaubas par to, vai pieteicējs sniedz patiesu informāciju, tajā skaitā pildot iztikas līdzekļu deklarācijas.

[4.5] Par pieteicēja nevēlēšanos iesaistīties savas situācijas risināšanā norāda arī fakts, ka pieteicējs atsakās no iespējas izmantot Rīgas pilsētas pašvaldības nodrošināto sociālās aprūpes pakalpojumu personas dzīvesvietā – aprūpi mājās.

Pieteicējam, risinot jautājumu par sociālās aprūpes pakalpojuma – aprūpe mājās – nodrošināšanu mātei, būtu iespējams apvienot gan asistenta pakalpojuma sniegšanu savai mātei, gan atrisināt jautājumu saistībā ar nodarbinātību un finansiālā stāvokļa uzlabošanu.

[4.6] Departaments atsaucas uz līdzīgām lietām strīdos starp pieteicēju un departamentu (lieta Nr.A420195617 (lietas numuru departaments norādījis kļūdainu, iespējams, domāta lieta Nr.A420288418), lieta Nr.A420183119).

[5] Ar Administratīvās rajona tiesas 2020.gada 20.marta spriedumu pieteikums noraidīts. Spriedums motivēts ar turpmāk norādītajiem argumentiem.

[5.1] Atsaucoties uz judikatūras atziņām, tiesa atzina, ka izskatāmajā lietā pārbaudāms, vai ir iestājušies attiecīgie priekšnoteikumi, lai pieteicējam piešķirtu dzīvokļa pabalstu un pabalstu veselības aprūpei no 2019.gada 1.jūnija līdz 31.augustam. Piemērojamas tās tiesību normas, kas bija spēkā strīdus periodā.

[5.2] Saskaņā ar saistošo noteikumu Nr.202 19.2.apakšpunktu Rīgas pilsētas pašvaldība piešķir dzīvokļa pabalstu, bet saskaņā ar 19.3.apakšpunktu –piešķir pabalstu veselības aprūpei. Atbilstoši 21.punktam tiesības saņemt šo saistošo noteikumu 19.2.apakšpunktā minēto pabalstu ir personām, kuru vidējie ienākumi pēdējo trīs mēnešu laikā nepārsniedz 320 *euro* katram ģimenes loceklim vai atsevišķi dzīvojošai personai darbspējīgā vecumā mēnesī, bet atsevišķi dzīvojošam vecuma vai invaliditātes pensijas vai valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta saņēmējam nepārsniedz 400 *euro* mēnesī, ja ir ievēroti pārējie šo saistošo noteikumu nosacījumi.

Saistošo noteikumu Nr.202 22.punkts noteic, ka tiesības saņemt saistošo noteikumu 19.3.apakšpunktā minēto pabalstu ir ģimenei (personai), kuru vidējie ienākumi pēdējo trīs mēnešu laikā nepārsniedz 221 *euro* katram ģimenes loceklim vai atsevišķi dzīvojošai personai darbspējīgā vecumā mēnesī, bet atsevišķi dzīvojošam vecuma vai invaliditātes pensijas vai valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta saņēmējam nepārsniedz 270 *euro* mēnesī, ja ir ievēroti pārējie saistošo noteikumu nosacījumi. Līdz ar to, lai tiktu piešķirts pabalsts veselības aprūpei, pieteicēja ienākumi mēnesī nedrīkst pārsniegt 221 *euro*.

Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma 32.pants noteic, ka sociālās palīdzības mērķis ir sniegt materiālu atbalstu trūcīgām, maznodrošinātām un krīzes situācijā nonākušām ģimenēm (personām), lai nodrošinātu to pamatvajadzības un veicinātu darbspējīgo personu līdzdarbību savas situācijas uzlabošanā. Atbilstoši minētā likuma 5.panta pirmajai daļai sociālo palīdzību klientam sniedz, pamatojoties uz viņa materiālo resursu – ienākumu un īpašuma novērtējumu, individuāli paredzot katra klienta līdzdarbību. Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma 7.pants cita starpā paredz klientam, tas ir, personai, kas saņem sociālos pakalpojumus vai sociālo palīdzību, konkrētus pienākumus, tostarp aktīvi iesaistīties savas problēmas risināšanā, pildot līdzdarbības pienākumus, tajā skaitā piedaloties sociālās rehabilitācijas pasākumos darba un sociālo prasmju saglabāšanai, atjaunošanai un apgūšanai; sniegt ziņas par sevi, sadarboties ar sociālo dienestu savas sociālās situācijas novērtēšanā un pildīt sociālā dienesta ieteikumus šīs situācijas uzlabošanai; aktīvi darboties, lai palielinātu savu pelnītspēju un ienākumus; saņemto sociālo palīdzību izmantot atbilstoši paredzētajiem mērķiem.

Papildus tam saistošo noteikumu Nr.202 28.3.apakšpunkts paredz klientam pienākumu vienoties ar sociālo darbinieku par līdzdarbības pasākumiem savu sociālo problēmu risināšanai un mazināšanai, ja normatīvajos aktos nav noteikts citādi. Savukārt saistošo noteikumu Nr.202 28.4.apakšpunkts noteic, ka personai darbspējīgā vecumā, kura ir bezdarbnieks vai persona, kura nestrādā pilnu darba slodzi un ar saviem ienākumiem nespēj nodrošināt pamatvajadzības, ir pienākums piedalīties algotajos pagaidu sabiedriskajos darbos un pašvaldības organizētajos darbos, t.sk. sociālo prasmju saglabāšanas, atjaunošanas un apgūšanas pasākumos un darbos pašvaldības administratīvajā teritorijā, slēdzot darba līgumu uz noteiktu laiku; iesniegt Rīgas Sociālajā dienestā pierādījumus par darba meklēšanas aktivitātēm; ierasties Rīgas Sociālajā dienestā, lai novērtētu līdzdarbības pienākumu izpildi.

Minētās tiesību normas paredz grūtībās nonākušajai personai ne tikai tiesības saņemt materiālu atbalstu, lai nodrošinātu tās pamatvajadzības, bet vienlaikus nosaka arī pienākumus, proti, darbspējīgai personai ir aktīvi jālīdzdarbojas savas esošās situācijas uzlabošanā.

Arī likuma „Par sociālo drošību" 11.pants definē sociālās palīdzības būtību, proti, personai, kura saviem spēkiem nespēj nodrošināt sevi vai pārvarēt īpašas dzīves grūtības un kura nesaņem ne no viena cita pietiekamu palīdzību, ir

tiesības uz personisku un materiālu palīdzību, kas atbilst tās vajadzībām, dod iespēju pašpalīdzībai un veicina tās iesaistīšanos sabiedrības dzīvē.

Likuma „Par sociālo drošību" 30.pants noteic, ka personai, kura vēlas saņemt vai saņem sociālos pakalpojumus sakarā ar pelnītspējas samazināšanos vai bezdarbu, pēc sociālo pakalpojumu sniedzēja pieprasījuma jāpiedalās profesionālo iemaņu apgūšanas vai pilnveidošanas pasākumos. Saskaņā ar minētā likuma 32.pantu, ja persona, kura vēlas saņemt vai saņem sociālos pakalpojumus, ļaunticīgi nepilda noteiktos līdzdarbības pienākumus, sociālo pakalpojumu sniedzējs pilnīgi vai daļēji var pārtraukt sociālo pakalpojumu sniegšanu līdz šo pienākumu izpildīšanas brīdim. Savukārt Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma 37.panta otrās daļas 1.punkts noteic, ka pabalstu klientam samazina par personai piešķirto daļu vai nepiešķir atsevišķi dzīvojošai personai, ja tā atteikusies no līdzdarbības vai noteiktā laikā nav iesaistījusies pasākumos savas sociālās problēmas risināšanai.

Tātad personas, kura ir nonākusi situācijā, kad tai ir nepieciešama sociālā palīdzība, pienākums ir aktīvi līdzdarboties un iesaistīties esošās situācijas uzlabošanā. Minētais pienākums ir nostiprināts arī saistošo noteikumu Nr.202 30.punktā – tas cita starpā paredz arī to, ka Rīgas Sociālais dienests ar motivētu lēmumu klientam samazina pabalstu par tai personai piešķirto daļu (bet atsevišķi dzīvojošai personai izbeidz izmaksu), kura Nodarbinātības valsts aģentūrā ir ieguvusi bezdarbnieka statusu, bet nav izmantojusi Nodarbinātības valsts aģentūras vai pašvaldības piedāvātos nodarbinātību veicinošos pasākumus (iespēju strādāt subsidētajās darbavietās, algotajos pagaidu sabiedriskajos darbos, pašvaldības organizētajos darba un sociālo prasmju saglabāšanas, atjaunošanas un apgūšanas pasākumos u.c.); bez attaisnojoša iemesla nepilda vienošanās par līdzdarbību pienākumus; nav ieradusies Rīgas Sociālajā dienestā, lai novērtētu vienošanās par līdzdarbību pienākumu izpildi; [..]. Savukārt saistošo noteikumu Nr.202 25.5.apakšpunkts noteic, ka sociālās palīdzības pabalstus nepiešķir, ja persona darbspējīgā vecumā atsakās slēgt ar sociālo darbinieku vienošanos par līdzdarbību, nepilda noslēgtās vienošanās par līdzdarbību noteiktos pienākumus.

[5.3] No lietas materiāliem tiesa konstatēja turpmāk minēto.

[5.3.1] Pieteicējs 2019.gada 11.jūnijā iesniedza Rīgas Sociālajā dienestā iztikas līdzekļu deklarāciju un iesniegumu, kurā lūdza izvērtēt pieteicēja materiālo stāvokli un piešķirt atbilstošu statusu. Izvērtējot pieteicēja materiālo statusu, viņam piešķirts trūcīgas personas statuss no 2019.gada 1.jūnija līdz 31.augustam. Vienlaikus pieteicējs lūdza piešķirt viņam pabalstu veselības aprūpei (apmaksāt valsts kompensējamo medikamentu iegādes izdevumus). Savukārt 2019.gada 27.jūnijā pieteicējs lūdza veikt dzīvokļa pabalsta aprēķinu.

[5.3.2] Vienošanās par līdzdarbības pienākumiem Nr.19-1148 sagatavota Rīgas Sociālajā dienestā 2019.gada 13.jūnijā, tās 1.punktā pieteicējam noteikts pienākums līdz 2019.gada 28.jūnijam palielināt darba slodzi, lai gūtu ienākumus vismaz minimālās algas apmērā, un 2.punktā – pieteikties uz brīvajām darba vakancēm asistenta pakalpojuma jomā līdz 2019.gada 21.jūnijam. Vienlaikus pieteicējs tika informēts par vienošanās nepildīšanas sekām.

Vienošanos pieteicējs parakstījis 2019.gada 27.jūnijā, klāt pievienota rakstiska atzīme, ka pieteicējs nepiekrīt 1. un 2.punktā noteiktajiem līdzdarbības pienākumiem un atsakās tos pildīt.

Departaments norāda, ka nav pamata pieteicēja izteiktajiem pārmetumiem par Rīgas Sociālā dienesta noteikto pārāk īso termiņu līdzdarbības pienākumu pildīšanai, jo pieteicējam bija iespēja veikt līdzdarbības pienākumus ar novēlošanos arī pēc vienošanās noteiktā termiņa, tomēr pieteicējs to nav darījis. Departaments norāda, ka līdzīgi pieteicējs ir rīkojies, arī parakstot citas vienošanās par līdzdarbību ar Rīgas Sociālo dienestu.

Konkrēti, 2018.gada 26.marta vienošanos Nr.18-759, kurā noteikti līdzdarbības pienākumi pieteicēja sociālās situācijas risināšanai. Tajā tika iekļauti punkti, kas noteica pienākumu pieteicējam līdz 2018.gada 30.jūnijam pieteikties uz brīvajām darba vakancēm asistenta pakalpojuma jomā un līdz 2018.gada 30.jūnijam palielināt darba slodzi, lai gūtu ienākumus minimālās darba algas apmērā.

2018.gada 21.decembra vienošanās Nr.18-2544 noteikti līdzdarbības pienākumi pieteicēja sociālās situācijas risināšanai. Tajā tika iekļauti punkti, kas noteica pieteicējam pienākumu līdz 2019.gada 11.janvārim pieteikties uz brīvajām darba vakancēm asistenta pakalpojuma jomā un līdz 2019.gada 18.janvārim palielināt darba slodzi, lai gūtu ienākumus minimālās darba algas apmērā.

2019.gada 27.marta vienošanās Nr.19-569 noteikti līdzdarbības pienākumi pieteicēja sociālās situācijas risināšanai. Tajā tika iekļauti punkti, kas noteica pieteicējam pienākumu palielināt darba slodzi, lai gūtu ienākumus vismaz minimālās algas apmērā, pieteikties uz brīvajām darba vakancēm asistenta pakalpojuma jomā. Vienošanās 3.punkts paredz, ka šī vienošanās zaudē spēku, ja klients bez attaisnojoša iemesla nepilda iepriekš minētos līdzdarbības pienākumus, un var būt pamats sociālās palīdzības apmēra samazināšanai vai pārtraukšanai. Pieteicējs pierakstījis komentāru pie vienošanās, ka uzskata tās 1. un 2.punktu par rekomendācijām, nevis pienākumu.

2017.gada 28.novembrī ar pieteicēju tika noslēgta vienošanās Nr.17-2692, kurā noteikti līdzdarbības pienākumi pieteicēja sociālās situācijas risināšanai, tajā skaitā līdz 2018.gada 31.janvārim rast iespēju strādāt algotu darbu ar samaksu vismaz valsts noteiktās minimālās algas apmērā.

2018.gada 7.septembrī ar pieteicēju tika noslēgta vienošanās Nr.18-1585, kurā noteikti līdzdarbības pienākumi pieteicēja sociālās situācijas risināšanai. Tajā tika iekļauti punkti, kas noteica pieteicējam pienākumu līdz 2018.gada 19.septembrim pieteikties uz brīvajām darba vakancēm asistenta pakalpojuma jomā un līdz 2018.gada 19.septembrim palielināt darba slodzi, lai gūtu ienākumus minimālās darba algas apmērā.

2018.gada 13.septembrī ar pieteicēju tika noslēgta vienošanās Nr.18-1901, kurā noteikti līdzdarbības pienākumi pieteicēja sociālās situācijas risināšanai, tajā skaitā līdz 2018.gada 21.septembrim pieteikties uz brīvajām darba vakancēm asistenta pakalpojuma jomā, līdz 2018.gada 21.septembrim palielināt darba slodzi, lai gūtu ienākumus minimālās darba algas

apmērā un līdz 2018.gada 21.septembrim uzsākt sadarbību ar sociālo darbinieci /pers. H/.

[5.3.3] 2019.gada 20.jūnijā ar pieteicēju tika noslēgta vienošanās Nr.19-1148, kurā noteikti līdzdarbības pienākumi pieteicēja sociālās situācijas risināšanai. Tajā tika iekļauti punkti, kas noteica pieteicējam līdz 2019.gada 21.jūnijam pieteikties uz brīvajām darba vakancēm asistenta pakalpojuma jomā un līdz 2019.gada 28.jūnijam palielināt darba slodzi, lai gūtu ienākumus vismaz minimālās darba algas apmērā. No departamenta sniegtā skaidrojuma par to, kāpēc ir divas vienošanās ar vienādu numuru un kāpēc nav parakstīta pirmā vienošanās ar Nr.19-1148, izriet, ka pirmā vienošanās tika sagatavota 2019.gada 13.jūnijā, kuru pieteicējs neparakstīja, tad vienošanās viņam tika izsniegta vēlreiz, un tāpēc uz tās ir cits datums 2019.gada 20.jūnijs, arī šo vienošanos pieteicējs parakstīja ar piezīmēm tikai 2019.gada 27.jūnijā.

[5.3.4] Saskaņā ar pieteicēja un Rīgas Sociālā dienesta noslēgto 2018.gada 24.oktobra uzņēmuma līgumu Nr.RSD-18-3316-lī par asistenta pakalpojuma sniegšanu pieteicējs sniedz asistenta pakalpojumu savai mātei /pers. I/, nepārsniedzot 12 stundas nedēļā, kas nozīmē vidēji nepilnas divas stundas dienā. Pieteicēja ienākumi par veikto darbu ir vidēji 83,76 *euro* mēnesī.

[5.3.5] Pieteicējs 2019.gada 31.jūlija iesniegumā cita starpā norāda, ka, ņemot vērā nesaņemto sociālo palīdzību un pieteicēja nelielos ienākumus, pieteicējam ir izveidojies parāds par dzīvokļa īri un komunālajiem pakalpojumiem.

Departaments norādījis, ka, ja pieteicējs pats uzņemtos atbildību un strādātu pilnas slodzes algotu darbu, pieteicējam būtu iespēja saviem spēkiem pilnībā vai daļēji risināt materiālās problēmas, tajā skaitā samazināt pašvaldības iesaisti jautājumos, kas saistīti ar dzīvokļa izdevumu segšanu.

[5.3.6] No Rīgas Sociālā dienesta Ziemeļu rajona nodaļas teritoriālā centra „Vidzeme" 2018.gada 13.septembra sarunas/konsultācijas apraksta ar pieteicēju izriet, ka pēc Rīgas Sociālā dienesta rīcībā esošās informācijas pieteicējs sociālo palīdzību saņem kopš 2008.gada, nav tendēts atrast algotu darbu, pretrunīgs savos argumentos. Sarunas laikā novērots, ka pieteicēju apmierina esošā situācija, viņš „piesedzas" ar mātes veselības stāvokli, lai tikai nemeklētu papildu iespējas palielināt savus ienākumus. Uzskata, ka viņam ir tiesības saņemt beztermiņa sociālo palīdzību, neko nemainīs, uzskata, ka Rīgas Sociālajam dienestam ir pienākums viņu uzturēt. Nav vērsts uz sadarbību. Sociālās situācijas uzlabošanā nepieciešama sadarbošanās ar Rīgas Sociālā dienesta darbiniekiem un līdzdarbošanās savas situācijas uzlabošanā. Pieteicējs izvairās no sadarbības ar sociālajiem darbiniekiem, nepārtraukti aizbildinoties ar savas mātes veselības stāvokli.

[5.3.7] Pieteicējs norāda, ka līdzdarbības pienākumu viņš nevar izpildīt, jo viņam ir nepārtraukti jāaprūpē viņa māte. Tomēr no sociālā darbinieka norādītā 2018.gada 13.septembra sarunas apraksta izriet, ka pieteicēja mātes ģimenes ārsta rekomendācijās nav minēts, ka viņai būtu nepieciešama nepārtraukta kopšana un uzraudzība. Ņemot vērā minēto, kā arī atbildētāja konstatēto, ka pieteicējs nedzīvo kopā ar māti, Administratīvā apgabaltiesa uzskatījusi par nepamatotu pieteicēja argumentu, ka viņam nav iespējams izpildīt 2018.gada 26.martā noslēgto vienošanos par līdzdarbību (*Administratīvās apgabaltiesas 2020.gada 2.janvāra sprieduma lietā Nr.AA43-0132-20/17 (A420288418) 10.punkts*).

[5.4] Lietā nav strīda par to, ka pieteicējs atbilst trūcīgas personas statusam un ka šāds statuss viņam piešķirts.

Lietā ir strīds par to, vai ir iestājušies attiecīgie priekšnoteikumi, lai pieteicējam piešķirtu dzīvokļa pabalstu un pabalstu veselības aprūpei no 2019.gada 1.jūnija līdz 2019.gada 31.augustam.

Tiesa, ņemot vērā departamenta rakstveida paskaidrojumos norādīto, kā arī līdzīgās administratīvajās lietās (Nr.A420288418, Nr.A420183119), kur pieteicējs lūdz departamentu piešķirt pabalstus, konstatēto, secinājusi, ka pieteicējs ilgstošā laika periodā, konkrēti, no 2008.gada, saņem sociālo palīdzību. Pieteicējs atsakās pildīt Rīgas Sociālā dienesta vienošanās tajā daļā, kas ir saistīta ar pieteikšanos uz brīvajām darba vakancēm asistenta pienākumu jomā, palielināt darba slodzi no 12 stundām nedēļā līdz 40 stundām nedēļā, lai gūtu ienākumus minimālās darba algas apmērā. Rīgas Sociālais dienests vairākkārt brīdinājis pieteicēju par vienošanās nepildīšanas sekām. Tiesa konstatēja, ka jau no 2018.gada pieteicējs šos divus Rīgas Sociālā dienesta izvirzītos kritērijus neizpilda, atsevišķos gadījumos vienošanos paraksta formāli, lai saņemtu sociālo palīdzību, un atrunā, ka vienošanās punktus, kas paredz darba slodzes palielināšanu un pieteikšanos uz brīvajām darba vakancēm, kas iekļauti vienošanās tekstā bez pieteicēja piekrišanas, nespēs izpildīt, kā arī atsakās no atbildības, kas saistīta ar šo punktu neizpildi, norādot, ka pieteicējs nespēj to realizēt objektīvu apstākļu dēļ, uzskata šos vienošanās punktus par rekomendāciju, nevis pienākumu u. tml. Pieteicējs kā objektīvos apstākļus norāda to, ka no rīta līdz vakaram rūpējas par savu māti viņas dzīvesvietā, ka 10 dienu laikā nevar atrast papildu darbu u. tml.

No lietas materiāliem tiesa secināja, ka, nespējot vienoties ar sociālajiem darbiniekiem vienā Rīgas Sociālā dienesta filiālē, pieteicējs vēršas citā filiālē ar mērķi saņemt sociālo palīdzību, pieļaujot, ka cits sociālais darbinieks citā filiālē palīdzību piešķirs bez īpašiem nosacījumiem, kas pieteicējam jāizpilda attiecībā uz nodarbinātību un darba meklēšanu.

No 2018.gada 13.septembra sarunas ar Rīgas Sociālā dienesta darbinieci redzams, ka pieteicējam tiek izskaidrots jautājums par iespēju pagarināt vienošanās norādīto termiņu, savstarpēji vienojoties, nosakot vienošanās izpildes laiku jautājumā par papildu darba atrašanu. Tomēr pieteicējs regulāri katras vienošanās sakarā pauž neapmierinātību ar vienošanās punktiem, kas saistīti ar darba slodzes palielināšanu un pieteikšanos uz brīvajām darba vakancēm asistenta pakalpojuma jomā, savu viedokli argumentējot ar nepieciešamību kopt māti – invalīdi.

Nav saprotama pieteicēja motivācija, kāpēc viņš atteicies no asistenta pakalpojumu veikšanas savai māsai, kurai ir līdzīga invaliditāte kā mātei, abām noteikta īpaša kopšana, turklāt abām ir viena dzīvesvieta. Pieteicējs savu viedokli pamatojis ar to, ka viņu apmierina esošā situācija.

Pieteicējs norāda, ka Rīgas Sociālais dienests nerīkojas pieteicēja kā personas, kurai nepieciešama sociālā palīdzība, interesēs un mākslīgi rada šķēršļus sociālās palīdzības saņemšanai. Izvirzītā prasība kļūt par asistentu cita klienta apkopšanai nesakrīt ar pieteicēja spējām, neatbilst pieteicēja interesēm, izglītībai, kā arī nav pietiekami atalgota. Turklāt šādā veidā Rīgas Sociālais dienests ierobežo pieteicēja iespējas brīvi izvēlēties nodarbošanos.

Papildu paskaidrojumā tiesai pieteicējs norāda, ka viņa māte nevēlas izmantot Rīgas Sociālā dienesta sniegto mājas aprūpes pakalpojumu, tāpēc pieteicējs nevar noformēties uz mājas aprūpes darbu un saņemt maksu par sniegtajiem pakalpojumiem.

Tiesa šo pietecēja argumentu vērtēja kritiski, jo pieteicējs katrā tiesai adresētajā dokumentā norāda, ka kopj savu māti bez maksas, ka viņa mātei ir nozīmīga tieši pieteicēja kopšana, bet nedara neko, lai kļūtu par mātes aprūpētāju mājās un varētu par šī pakalpojuma sniegšanu saņemt darba samaksu. Kā to norāda pats pieteicējs, tad Rīgas Sociālais dienests mājas aprūpei ir noteicis 35 stundas nedēļā un maksā par to 376 *euro* mēnesī, pamatojoties uz minimālo mēnešalgu valstī, tāpēc, pateicoties pieteicējam, kas veic bezmaksas mātes aprūpi, Rīgas dome var katru mēnesi ietaupīt šo naudu sociālajā budžetā, kas ir lielāka summa nekā dzīvokļa pabalsts.

No lietas materiāliem redzams, ka pieteicējam piedāvāts darbs SIA „Garlic Group" (ķiploku šķirošana), noslēdzot darba līgumu uz nepilnu darba slodzi, veicot darba pienākumus četras stundas dienā, no kā pieteicējs kategoriski atteicies, paskaidrojot Rīgas Sociālā dienesta darbiniecei, ka ir apmierināts ar saviem ienākumiem, pašreizējo situāciju nevēlas mainīt, uzsverot, ka tā ir Rīgas Sociālā dienesta iegriba, lai pieteicējs palielinātu savu darba slodzi līdz 40 stundām nedēļā. Pieteicējs uzsvēris, ka Rīgas Sociālā dienesta pienākums ir apmaksāt visus pieteicēja izdevumus, kas saistīti ar dzīvokļa īrēšanu (dzīvokli pieteicējs īrē no māsas dēla, īres līgumā atrunātā īres maksa ir 147,40 *euro*).

[5.5] Vērtējot lietā esošos pierādījumus kopsakarā, tiesa konstatēja, ka pieteicējam vairākkārt Rīgas Sociālā dienesta darbinieki skaidrojuši gan Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma mērķi, klienta līdzdarbības nepieciešamību, lai palielinātu savu ikmēneša ienākumu apjomu, un to, ka sociālā palīdzība ir īstermiņa palīdzība grūtībās nonākušai personai, nevis pastāvīgs ienākumu avots.

Vērtējot pieteicēja rīcību un attieksmi izskatāmās lietas ietvaros, tiesa secinājusi, ka no 2017.gada nogales pieteicējs nevēlas aktīvi līdzdarboties sociālās palīdzības programmas ietvaros jautājumos, kas saistīti ar nodarbinātību, ienākumu apmēra palielināšanu, algota darba veikšanu. Tāpat pieteicējs pašvaldības noteiktos sociālos pakalpojumus un palīdzību interpretē savas sapratnes robežās, paužot viedokli, ka sociālā palīdzība viņam kā personai ar trūcīgas personas statusu pienākas līdzīgi kā sociālie pakalpojumi un pabalsti, ka nav nepieciešams, lai pieteicējs palielinātu savu darba slodzi līdz 40 stundām nedēļā, jo tā ir Rīgas Sociālā dienesta iegriba.

Tiesa pieteicēja norādītos argumentus atzina par nepamatotiem turpmāk minēto apsvērumu dēļ.

Vienošanās par līdzdarbību ir paredzēti pienākumi gan pieteicējam kā sociālo palīdzību lūdzošajai personai, gan arī Rīgas Sociālajam dienestam kā sociālo palīdzību sniedzošajai personai. Abu pušu noteiktie pienākumi ir izpildāmi, pusēm savstarpēji sadarbojoties. Ja kāda no pusēm bez attaisnojoša iemesla nepilda savu apņemšanos, tai nav tiesību pieprasīt, lai otrā puse izpilda savus pienākumus. Ņemot vērā, ka pieteicējs bez attaisnojoša iemesla nav izpildījis ar vienošanos uzņemtos pienākumus, tad pieteicējam nav tiesību pieprasīt, lai Rīgas Sociālais dienests izpildītu savus pienākumus un izmaksātu pieteicējam pabalstu veselības aprūpei un dzīvokļa pabalstu.

Tiesa norādīja, ka jebkurā gadījumā, lai arī kādi ir bijuši pieteicēja iemesli atteikties pildīt vienošanos, jau sākotnēji no vienošanās veiktajām pieteicēja piezīmēm ir secināms, ka pieteicējs nav ieinteresēts pildīt vienošanās noteikto tieši jautājumos, kas skar pieteicēja nodarbinātību.

Lai persona saņemtu sociālos pakalpojumus vai sociālo palīdzību, jāizpildās ne tikai kritērijam par personas slikto materiālo stāvokli, kas dod tiesības pretendēt uz palīdzību, bet arī kritērijam, kas paredz konkrētus pienākumus personai, tostarp aktīvi iesaistīties savas problēmas risināšanā, pildot līdzdarbības pienākumus.

Tiesa konstatēja, ka vienošanās satur informāciju par to, ka pieteicējs, parakstot vienošanos, atbilstoši likuma „Par sociālo drošību" 32.pantam ir brīdināts par tās nepildīšanas sekām, kādas var iestāties, ja pieteicējs neievēro vienošanās noteiktos līdzdarbības pienākumu izpildes termiņus (*vienošanās 3.punkts*). Tātad pieteicējs bija informēts par sekām, kādas iestāsies, neizpildot līdzdarbības pienākumus, un pieteicējam tās bija zināmas un saprotamas jau no 2018.gada. Citiem vārdiem, pieteicējs bija informēts, ka pienākumu neizpildes gadījumā pieteicējam var tikt pārtraukta piešķirtā sociālā palīdzība, kā arī var netikt piešķirta sociālā palīdzība, ko pieteicējs lūdz.

Papildus minētajam tiesa uzsvēra, ka, lūdzot sociālo palīdzību, personai, kas ir darbspējīga, ir jāsadarbojas ar sociālās palīdzības sniedzējiem cita starpā savas materiālās situācijas uzlabošanai, ņemot vērā, ka sociālās palīdzības mērķis ir palīdzēt grūtībās nonākušai personai izkļūt no esošā stāvokļa, nevis līdz mūža nogalei nodrošināt personu ar sociālo palīdzību, tajā skaitā piešķirot pabalstus, sedzot personas izdevumus. Līdz ar to pieteicējam, apzinoties sekas, bija aktīvi jārīkojas, ko pieteicējs nav darījis. Jo tad, ja sociālo palīdzību lūdzošā persona nepilda līdzdarbības pienākumus, neiesaistās savas problēmas risināšanā un sociālās situācijas uzlabošanā, personai sociālā palīdzība tiek atteikta, pārtraukta vai izbeigta, kā tas jau ir noticis pieteicēja gadījumā

Pieteicējam piedāvāts sniegt asistenta pakalpojumus arī viņa māsai, kurai ir konstatēta līdzīga diagnoze kā pieteicēja mātei, turklāt gan pieteicēja māte, gan māsa dzīvo vienā dzīvesvietā, vienā adresē, kas ievērojami atvieglotu pieteicējam veikt asistenta pienākumus. Tāpēc nav saprotams, kādu motīvu vadīts pieteicējs atteicies veikt asistenta pienākumus savai māsai jau 2018.gadā un nav piekritis to darīt līdz šim brīdim.

Saskaņā ar Rīgas domes 2013.gada 4.septembra saistošo noteikumu Nr.184 „Rīgas pilsētas pašvaldības sniegto sociālo pakalpojumu saņemšanas un samaksas kārtība" 6.2.1.apakšpunktu pašvaldība nodrošina sociālās aprūpes pakalpojumu personas dzīvesvietā – aprūpi mājās. Šāds aprūpes mājās pakalpojums personām, kurām nepieciešama aprūpe, dod iespēju šo personu darbspējīgiem tuviniekiem strādāt algotu darbu, lai, veicot sociālās apdrošināšanas iemaksas, tie uzkrātu pensijas kapitālu un pēc nepieciešamības saņemtu sociālās apdrošināšanas pakalpojumus. Pieteicējs šo iespēju nevēlas izmantot un atsakās to darīt, nenorādot racionālus iemeslus.

Tiesa nekonstatēja, ka Rīgas Sociālais dienests vai departaments radītu nepamatotus šķēršļus, lai pieteicējs nesaņemtu sociālo palīdzību. Tāpat nav saprotams, kā izpaužas Rīgas Sociālā dienesta pastāvīgi demonstrētā neieinteresētība, lai pieteicējs saņemtu sociālos pabalstus laikā un pilnā apmērā, ja sociālās palīdzības saņemšana darbspējīgai personai ir atkarīga tieši no pašas personas aktīvas līdzdarbības savas situācijas risināšanā, nevis no apstākļa, ka personai ir vai nav piešķirts trūcīgas personas statuss. Līdz ar to šie pieteicēja apgalvojumi noraidāmi kā nepamatoti. Tieši pretēji, no lietas materiāliem redzams, ka Rīgas Sociālais dienests no 2017.gada nogales mēģina sadarboties ar pieteicēju, skaidrojot viņam sociālās palīdzības mērķi un sociālo pakalpojumu saņemšanas gadījumus, kā arī sekas, kas iestāsies, ja pieteicējs nesadarbosies.

Atsaucoties uz Administratīvā procesa likuma 150.panta trešo daļu un judikatūras atziņām, tiesa uzsvēra, ka pieteicējam atbilstoši savām iespējām jāpiedalās pierādījumu savākšanā, privātpersonas pienākums nodrošināt nepieciešamos pierādījumus palielinās proporcionāli tam, cik ļoti lēmuma pieņemšanas process notiek pašas privātpersonas interesēs. Izskatāmās lietas ietvaros pieteicējs nav iesniedzis pierādījumus, kas liecinātu, ka viņš nav darbspējīgs, tāpat nav norādījis uz iemesliem vai šķēršļiem, kas viņam liegtu izpildīt vienošanās par sociālo palīdzību noteikumus saistībā ar nodarbinātības jautājumu, kā arī nav motivējis, kāpēc nevar vienlaicīgi vienā dzīvoklī sniegt asistenta pakalpojumus gan savai mātei, gan savai māsai, par to saņemot papildu atalgojumu.

Tiesa vērsa pieteicēja uzmanību uz to, ka tiesības un pienākumi ir jārealizē godprātīgi. Tiesību godprātīgas izmantošanas, proti, tiesību negodprātīgas izmantošanas, aizlieguma princips ir vispārējs tiesību princips, kas izriet no tiesiskas valsts virsprincipa. Atbilstoši šim principam nav pieļaujams, ka persona, formāli atsaucoties uz tiesību normās garantētām tiesībām, izmanto šīs tiesības tādā veidā, kas būtībā nav vērsts uz leģitīma mērķa sasniegšanu, kura dēļ attiecīgās tiesības ir paredzētas, un kas faktiski rada citu personu vai sabiedrības kopuma interešu ierobežojumu (*Augstākās tiesas 2020.gada 30.janvāra sprieduma lietā Nr.SKA-249/2020 12.punkts*). Tādējādi arī Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likumā, likumā „Par sociālo drošību", kā arī saistošajos noteikumos Nr.202 garantētās personu tiesības ir izmantojamas godprātīgi, un gadījumā, ja tiek konstatēta negodprātīga tiesību izmantošana, iestādei un tiesai ir tiesības un būtībā arī pienākums rīkoties tā, lai negodprātīga tiesību izmantošana netiktu pieļauta.

Tiesa atzina, ka iepriekš konstatētais un secinātais liecina par pieteicēja attieksmi un nevēlēšanos mainīt pastāvošo situāciju, par nevēlēšanos strādāt un nevēlēšanos nopelnīt pašam kaut vai minimālo atalgojumu, lai sevi uzturētu un nodrošinātu savas pamatvajadzības, tajā vietā izvirzot argumentus bez pamatojuma par nespēju līdzdarboties programmā, ar mērķi baudīt sociālo palīdzību un pabalstus. Ja persona, kura vēlas saņemt vai saņem sociālos pakalpojumus, ļaunticīgi nepilda likumā „Par sociālo drošību" noteiktos līdzdarbības pienākumus, sociālo pakalpojumu sniedzējs pilnīgi vai daļēji var pārtraukt sociālo pakalpojumu sniegšanu līdz šo pienākumu izpildīšanas brīdim vai atteikt piešķirt sociālos pakalpojumus, ja persona atteikusies no līdzdarbības vai noteiktā laikā nav iesaistījusies pasākumos savas sociālās problēmas risināšanai.

Atbilstoši saistošo noteikumu Nr.202 25.5.apakšpunktam cita starpā dzīvokļa pabalstu nepiešķir, ja persona darbspējīgā vecumā atsakās slēgt ar sociālo darbinieku vienošanos par līdzdarbību, nepilda noslēgtās vienošanās par līdzdarbību noteiktos pienākumus.

Pieteicējs 2019.gada 13.jūnijā atteicās parakstīt vienošanos Nr.19-11-18, bet 2019.gada 20.jūnijā šo vienošanos parakstīja ar piezīmi, ka neuzņemas saistības, kas paredzētas vienošanās 1. un 2.punktā, ka nespēs tās izpildīt, atsakās no atbildības par to, uzskata, ka vienošanās iekļautie punkti – palielināt darba slodzi, lai gūtu ienākumus vismaz minimālās algas apmērā, un pieteikties uz brīvajām darba vakancēm asistenta pakalpojumu jomā – ir rekomendācijas, nevis pienākums. Ņemot vērā minēto, tiesa secināja, ka pieteicējs bija uzņēmies saistības par līdzdarbību savas finansiālās situācijas uzlabošanai, proti, bija apņēmies gūt ienākumus vismaz minimālās algas apmērā, kā arī apņēmās pieteikties brīvajām vakancēm asistenta pakalpojuma jomā, bet minēto nepildīja, kā arī neveica darbības, lai risinātu jautājumu par vienošanās uzņemto saistību izpildi, kas liecina par godprātības trūkumu savu tiesību izmantošanā, nepamatoti uzskatot un pieņemot, ka pieteicējam sociālā palīdzība pienākas bez tiesību normās noteikto pienākumu izpildes sava materiālā stāvokļa uzlabošanai.

Tiesa norādīja, ka Rīgas Sociālā dienesta konstatēto problēmu risināšana var būt veiksmīga tikai gadījumā, ja pieteicējs sadarbotos ar speciālistiem. Tomēr izskatāmās lietas materiāli un pieteicēja attieksme liecina par pretējo. Tādējādi pieteicējs nav vērsts uz situācijas risināšanu, lai jebkādā veidā uzlabotu savu materiālo situāciju, izņemot sociālā pabalsta veidā no pašvaldības, pie nosacījuma, ka pieteicējam nekas nav jāmaina esošajā situācijā un nav jāstrādā.

Tā kā nav strīda par to, ka pieteicējs atbilda trūcīgas personas statusam, bet atteicās līdzdarboties, izpildīt vienošanos, lai uzlabotu savu materiālo stāvokli, tiesa atzina, ka departaments pamatoti atteica izmaksāt pieteicējam dzīvokļa pabalstu un pabalstu veselības aprūpei no 2019.gada 1.jūnija līdz 2019.gada 31.augustam.

[5.6] Tiesa nekonstatēja priekšnoteikumus pieteicējam labvēlīga administratīvā akta izdošanai, kā arī pārsūdzētā lēmuma atzīšanai par prettiesisku, līdz ar to pieteicēja pieteikumu noraidīja.

[5.7] Papildus tiesa norādīja, ka izskatāmās lietas ietvaros vērtēja pamatu labvēlīga administratīvā akta izdošanai par laika periodu no 2019.gada 1.jūnija līdz 31.augustam. Ja šobrīd situācija vai apstākļi attiecībā uz pieteicēju ir mainījušies, pieteicējam ir tiesības vērsties Rīgas Sociālajā dienestā un lūgt piešķirt pieteicējam dzīvokļa pabalstu un pabalstu veselības aprūpei.

[6] Par Administratīvās rajona tiesas spriedumu pieteicējs iesniedza apelācijas sūdzību, pamatojot to ar turpmāk norādītiem argumentiem.

[6.1] Tiesa nav pienācīgi novērtējusi, ka pieteicēja mātei ir piešķirta invaliditātes grupa hroniskas slimības dēļ, līdz ar to mātei ir nepieciešama īpaša 24 stundu palīdzība, uzraudzība vai kopšana neatkarīgi no palīglīdzekļu lietošanas garīgo spēju ierobežojuma dēļ. Tiesa nav pievērsusi uzmanību tam, ka visu informāciju par pieteicēja mātes veselības stāvokli un to, ka pieteicējs pastāvīgi viņu aprūpē mājās, ir nodevis Rīgas Sociālajam dienestam un kopš 2015.gada šī informācija dienestam ir pieejama.

[6.2] Rīgas Sociālais dienests apzināti izvairās no saviem pienākumiem, kurus jāpilda saskaņā ar Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likumu, un meklē iemeslus, lai atteiktu pieteicējam sociālo palīdzību.

[6.3] Vienošanās iekļauj prasības, kuras pieteicējs nevar izpildīt, jo pastāvīgi sniedz invalīda īpašas kopšanas pakalpojumus mātes dzīvesvietā no 5 līdz 7 dienām nedēļā, ne mazāk par 40 stundām nedēļā, un asistenta pakalpojumus līdz 12 stundām nedēļā. Turklāt tiesa nevērtēja faktu, ka vienošanās Nr.19-1148 nosaka īsu termiņu izpildei attiecībā uz darba slodzes palielināšanu un pieteikšanos uz brīvajām darba vakancēm asistenta pakalpojuma jomā. Balstoties uz situāciju pieteicēja ģimenē, tas ir acīmredzami neiespējami.

[6.4] Visi Rīgas Sociālā dienesta apgalvojumi par to, ka pieteicējs nepilda savus pienākumus, sniedz nepatiesu informāciju, nemeklē darbu, atsakās no iespējas izmantot Rīgas pilsētas pašvaldības nodrošināto sociālās aprūpes pakalpojumu personas dzīvesvietā, atsakās sadarboties, uzlabot savu situāciju, vienošanās Nr.19-1148 parakstīta formāli, ir nepamatoti un nav balstīti uz pierādījumiem.

[6.5] Pieteicējs nevar sniegt māsai asistenta pakalpojumus, jo nav brīvā laika. Pieteicējs pastāvīgi nodrošināja savai mātei mājas aprūpi tādā apjomā, kāda viņai ir nepieciešama, pārsniedzot arī limitu – 12 stundas nedēļā.

[6.6] Rīgas Sociālā dienesta piedāvātais darbs SIA „Garlic Group" (ķiploku šķirošana), noslēdzot darba līgumu uz nepilnu darba slodzi, veicot darba pienākumus četras stundas dienā, pieteicējam nav piemērots, jo pieteicējam nepārtraukti ir jārūpējas par savu māti un pieteicējam ir individuāla neiecietība pret ķiplokiem.

[6.7] Rīgas Sociālā dienesta Ziemeļu rajona nodaļas teritoriālais centrs „Vidzeme" nerīkojas personas, kurai ir nepieciešama sociālā palīdzība, interesēs. Mākslīgi izveido šķēršļus sociālās palīdzības saņemšanai un izveido apstākļus sociālās palīdzības atņemšanai nākotnē. Neskatoties uz to, ka sociālā palīdzība pieteicējam ir ļoti vajadzīga. Rīgas Sociālais dienests un departaments uzskata, ka pieteicējs pārāk ilgi saņem sociālo palīdzību.

[7] Departaments rakstveida paskaidrojumos pieteicēja apelācijas sūdzību neatzīst, pamatojoties uz pārsūdzētajā lēmumā un paskaidrojumos ietvertajiem argumentiem. Papildus norādot turpmāk minēto.

[7.1] Pieteicējam ir vairākas gan aktīvas, gan pabeigtas tiesvedības ar identiskiem faktiskajiem apstākļiem, proti, viņš apgalvo, ka nevar pildīt līdzdarbības pienākumus sociālās palīdzības saņemšanai, jo viņam jāaprūpē māte. Tajā pašā laikā lietā esošie materiāli norāda uz to, ka pieteicējs tikai aizbildinās ar mātes veselības stāvokli, lai nepildītu līdzdarbības pienākumus, un uzskata, ka viņam ir tiesības saņemt beztermiņa sociālo palīdzību bez nosacījumiem.

[7.2] Ir saskatāmas pretrunas pieteicēja apgalvojumos. Pieteicējs norāda, ka nespēj strādāt pilnu darba slodzi, jo viņam jārūpējas par māti viņas dzīvesvietā un to var veikt vienīgi viņš, ka viņš nepārtraukti atrodas kopā ar māti, jo viņai nepieciešama 24 stundu aprūpe. Tajā pašā laikā pieteicējs apgalvo, ka atnāk pie mātes no rīta un aiziet vakarā, ka dzīvo atsevišķi no mātes. Līdz ar to nav saprotams, kā viņš var atstāt māti bez uzraudzības.

[7.3] Ir pamats uzskatīt par pretrunīgiem un neuzskatīt par patiesiem pieteicēja apgalvojumus, ka viņš ir vienīgā persona, kurai ir iespējams pieskatīt un aprūpēt māti, un ka tas ir šķērslis pieteicējam strādāt algotu darbu. Vienlaikus nav saprotams, no kādiem līdzekļiem pieteicējs nodrošina savas pamatvajadzības ilgstošā laika periodā, kad nesaņem ienākumus no algota darba un sociālajiem pabalstiem.

Motīvu daļa

[8] Apelācijas sūdzībā pieteicējs izteicis lūgumu lietu izskatīt mutvārdu procesā.

Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 304.panta pirmo daļu apelācijas instances tiesa lietu izskata rakstveida procesā. Tiesa, izvērtējot procesa dalībnieka motivētu lūgumu, var noteikt lietas izskatīšanu mutvārdu procesā. Savukārt saskaņā ar minētā likuma 112.[1]panta otro daļu tiesa pēc sava ieskata var noteikt lietas, kura saskaņā ar likumu izskatāma rakstveida procesā, izskatīšanu mutvārdu procesā, ja uzskata, ka lietu lietderīgāk izskatīt tiesas sēdē.

Apgabaltiesa ņem vērā, ka rakstveida procesā lietas dalībniekiem tiek nodrošināts tāds pats tiesību apjoms kā mutvārdu procesā, arī tiesības izteikt viedokli, izteikt pretargumentus, lai atspēkotu cita lietas dalībnieka viedokli, iesniegt papildu paskaidrojumus un pierādījumus. Proti, arī rakstveida procesā pieteicējam ir tiesības iesniegt pierādījumus un sniegt paskaidrojumus par lietas faktiskajiem apstākļiem, līdz ar to procesa veids nevar ietekmēt pieteicēja procesuālās tiesības. Nepieciešamību izskatīt lietu mutvārdu procesā pieteicējs nav motivējis. Ievērojot minēto un novērtējot lietas materiālus, apgabaltiesa nekonstatēja nepieciešamību konkrēto lietu apelācijas instances tiesā izskatīt mutvārdu procesā.

[9] Pārbaudījusi lietas materiālus un izvērtējusi lietā esošos pierādījumus to kopsakarā, Administratīvā apgabaltiesa atzīst, ka apelācijas sūdzība nav pamatota un pieteikums ir noraidāms.

[10] Apgabaltiesa atzīst, ka pirmās instances tiesa ir pareizi konstatējusi lietas faktiskos un tiesiskos apstākļus, identificējusi un piemērojusi tiesību normas, kā rezultātā ir taisījusi pareizu spriedumu. Līdz ar to, pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 307.panta ceturto daļu, apgabaltiesa pievienojas zemākās instances tiesas sprieduma

motivācijai (sk. *šā sprieduma 5.punktu*) un to neatkārto.

[11] Apgabaltiesa konstatē, ka pieteicējs apelācijas sūdzībā atkārto tos pašus apsvērumus, ko jau bija minējis savos paskaidrojumos pirmās instances tiesai un kurus pirmās instances tiesa jau ir izvērtējusi.

[12] Apgabaltiesa atkārtoti uzsver, ka atbilstoši judikatūrā nostiprinātām atziņām sociālā palīdzība balstās uz personas un tās ģimenes locekļu ienākumu un citu materiālo resursu (sociālās situācijas) izvērtēšanu. Lai iestāde varētu izvērtēt personas atbilstību sociālās palīdzības saņemšanai, sociālajās tiesībās ir paredzēta personas līdzdarbība savu sociālo tiesību īstenošanā. No personas līdzdarbības, tostarp sniegtās informācijas, ir atkarīga lietas virzība iestādē un arī iespēja izvērtēt, vai pastāv priekšnoteikumi personas prasītā labvēlīgā administratīvā akta izdošanai (*sk. Senāta 2013.gada 25.februāra lēmuma Nr.SKA-317/2013 11.punktu*).

Pirmās instances tiesas spriedumā pamatoti konstatēts, ka pieteicējs ilgstošā laika periodā, proti, no 2008.gada, saņem sociālo palīdzību, tomēr pieteicējs atsakās pildīt Rīgas Sociālā dienesta vienošanās daļā, kas ir saistīta ar pieteikšanos uz brīvajām vakancēm asistenta pienākumu jomā, palielināt darba slodzi no 12 stundām nedēļā līdz 40 stundām nedēļā, lai gūtu ienākumus minimālās darba algas apmērā. Apgabaltiesa pievienojas pirmās instances spriedumā minētajam, ka vienošanās par līdzdarbību ir paredzēti pienākumi gan pieteicējam kā sociālo palīdzību lūdzošajai personai, gan arī dienestam kā sociālo palīdzību sniedzošajai personai. Abu pušu noteikti pienākumi ir izpildāmi, pusēm savstarpēji vienojoties. Ja kāda no pusēm bez attaisnojoša iemesla nepilda savu apņemšanos, tai nav tiesību pieprasīt, lai otra puse izpilda savus pienākumus. Ņemot vērā to, ka pieteicējs bez attaisnojoša iemesla nav pildījis ne tikai 2020.gada 13.jūnija vienošanos par līdzdarbības pienākumiem Nr.19-1148, bet arī virkni iepriekš noslēgtu vienošanos, tad pieteicējam nav tiesību pieprasīt, lai dienests izpildītu savus pienākumus un izmaksātu pieteicējam pabalstus.

Sociālajās tiesībās ir svarīgi un savstarpēji saistīti divi principi – palīdzības subsidiaritāte un personas līdzdarbība. Palīdzības subsidiaritāte nozīmē, ka personai vai ģimenei pienākas palīdzība tikai gadījumā, ja a) pati persona vai ģimene sevi nevar uzturēt tādā materiālā līmenī, kas liedz saņemt statusu; b) personai vai ģimenei neviena persona nevar vai tai nav pienākuma palīdzēt personas vai ģimenes materiālā stāvokļa uzlabošanā (*Senāta 2011.gada 25.marta sprieduma lietā Nr.SKA–75/2011 (A42538108) 8.punkts*). Tādēļ normās ietverti kritēriji personām, kuras ir tiesīgas saņemt palīdzību. Lai noskaidrotu, vai persona tiem atbilst, personai pašai ir aktīvi jālīdzdarbojas administratīvajā procesā un jāsniedz iestādei un tiesai lēmuma pieņemšanai nepieciešamās ziņas (*Senāta 2018.gada 5.februāra sprieduma Nr.SKA-26/2018 (A420220014) 9.punkts*).

Kā jau tika norādīts, gadījumā, ja sociālo palīdzību lūdzošā persona nepilda līdzdarbības pienākumus, tādējādi neiesaistoties savas problēmas risināšanā un sociālās situācijas uzlabošanā, personai sociālā palīdzība tiek atteikta. Konkrētajā gadījumā vienošanās par līdzdarbību satur informāciju par to, ka pieteicējs, parakstot vienošanos, atbilstoši likuma ,,Par sociālo drošību" 32.pantam ir brīdināts par tās nepildīšanas sekām, kādas var iestāties, ja pieteicējs neievēro vienošanās noteiktos līdzdarbības pienākumu izpildes termiņus (vienošanās 3.punkts). Tātad pieteicējs bija informēts par sekām, kādas iestāsies, neizpildot līdzdarbības pienākumus, un pieteicējam tās bija zināmas un saprotamas.

Ievērojot minēto, pirmās instances tiesa pamatoti atzina, ka nepastāv priekšnoteikumi labvēlīga administratīvā akta izdošanai – dzīvokļa pabalsta un pabalsta veselības aprūpei no 2019.gada 1.jūnija līdz 31.augustam piešķiršanai.

[13] Ievērojot minēto, kā arī pievienojoties pirmās instances tiesas secinātajam, Administratīvā apgabaltiesa pieteikumu atzīst par nepamatotu.

[14] Pieteicējs bija atbrīvots no valsts nodevas samaksas gan par pieteikuma iesniegšanu, gan par apelācijas sūdzības iesniegšanu. Tā kā pieteikums ir noraidāms, bet tas iesniegts sociālās drošības jomā, pieteicējam saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 126.panta ceturto un piekto daļu nav uzliekams pienākums atmaksāt valstij valsts nodevu.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 307., 309.pantu un 329.panta pirmo daļu, Administratīvā apgabaltiesa

nosprieda

noraidīt /pers. C/ pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, ar kuru pieteicējam tiktu piešķirts dzīvokļa pabalsts un pabalsts veselības aprūpei no 2019.gada 1.jūnija līdz 2019.gada 31.augustam.

Spriedumu var pārsūdzēt Senāta Administratīvo lietu departamentā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, kasācijas sūdzību iesniedzot Administratīvajā apgabaltiesā.

Tiesnese referente A.Šteinberga

Tiesneši M.Birzgalis

M.Osmane

Dokuments parakstīts ar drošu elektronisko parakstu un satur laika zīmogu.